

Three Films by Paul Cox, 2.
Leo BRAUDY, *The Sacraments of Genre: Coppola, DePalma, Scorsese*, 7.
Virginia WRIGHT WEXMAN, *The Critic as Consumer: Film Study in the University, Vertigo, and the Film Canon*, 16.
Karen JAEHNE, *Schrader's Mishima: An Interview*, 29.
Gideon BACHMANN, *Why Has Incest Always Been Repressed? A Conversation with Alberto Moravia*, 49.

DE PERS - LA PRESSE

Uitgegeven door:
Belgische Vereniging van de Dagbladuitgevers, v.z.w.
Belliardstraat 20, bus 5, B-1040 Brussel

Vol. 32, nr. 1, nr. 125, april 1986

Jaaroverzicht 1985, 20.
Belgische dagbladen, 33.
Dagbladcombinaties, 123.
Dagbladen uit G.H.D. Luxemburg, 135.
Weekbladen, 143.
Persorganisaties, 228.
Publiciteit, Allerlei organisaties, onderwijs, 275.
Erkende Beroepsjournalisten, buitenlandse correspondenten, persattachés, 307.

MEDIEN UND ERZIEHUNG

Vierteljahresschrift für audiovisuelle Kommunikation.
Uitgegeven door: Arbeitszentrum Jugend Film Fernsehen e.V.
Waltherstrasse 23, 8000 München 2.

Vol. 30, nr. 4, 1986

Gunter KOLB, *Normiertes Lernen versus Selbstverwirklichung. Die neuen Informationstechniken im Unterricht*, 194.
Instrumentalisierte Intelligenz. Können Computer menschliches Denken übertreffen? Ein Gespräch zwischen Oswald Haan und Bernd Schorb, 203.
Renate PESCHER, Marita STIER, *Mädchen und Videospiele*, 208.
Ortwin THAL, *Zitatenspiel oder Wiedergeburt? Lawrence Kasdan: Silverado*, 213.
Ortwin THAL, *Im Jahr des Drachen. Michael Cimino: Chinatown-Mafia*, 216.
Helga ETENHUBER, *Die Mafia und ihr Preis. John Huston: Die Ehre der Prizzis*, 220.
Hans KAUCHER, *Ein «kritischer» Film für den Weltmarkt. Lina Wertmüller: Camorra*, 224.
Josef NAGEL, *Magisches Erzählkino. Paolo und Vittorio Taviani: Kaos*, 226.
Knut HICKETHIER, *Von der Notwendigkeit einer Film- und Fernsehwissenschaft*, 229.
Neuer DFG-Forschungsbereich, 232.

uit de literatuur

MUZIEK

Arnold PERRIS,
Music as Propaganda,
Greenwood Press, Westport, 1985, ... blz.

Wie een theoretisch inzicht wenst in de manier waarop muziek kan overtuigen, zal met het boek van Perris niet fel geholpen zijn. De vraag of muziek überhaupt overtuigingskracht heeft vergelijkbaar met het geschreven of gesproken woord, en, zo ja, hoe dat dan in zijn werk gaat, wordt niet gesteld. De auteur beperkt zich tot een goed gedocumenteerde beschrijving van min of meer 'duidelijke' gevallen (Wagner en Hitler, muziek in Rusland en China, de zestiger jaren in de popmuziek), en dan nog: "... dat Hitlers opvatting over cultuur geassocieerd kan worden met Wagners muziekdrama's kan niet worden ontkend. Maar de twee kunnen gescheiden worden. Als dat niet zo was zou van de muzikale pracht van Richard Wagner niet kunnen genoten worden" (blz. 61).

De onderliggende gedachte van het boek is dat bijna elke muziek, zeker in zijn historisch-politieke context, een propagandistisch karakter heeft. De ene keer hoort de overtuigingsintentie er expliciet bij, de andere keer mag ze opzijgeschoven worden. Meestal is tenslotte toch de tekst van een lied, of het libretto van een opera het materiaal waarin propagandistische motieven worden gezocht. Tot onze grote vreugde blijkt ook het verhaal van de Stomme van Portici (opera van Daniel Auber) en de Belgische revolutie in de States bekend te zijn.

G.D.M.

Herb HENDLER,
Year by year in the rock era,
Greenwood Press, London, 1983, 351 blz.

Dit werk is niet — zoals de titel wel eens zou laten vermoeden — een zoveelste overzicht van artiesten en liedjes door de geschiedenis van de populaire muziek heen. De bedoeling van de auteur is in de eerste plaats de aanwezige factische gegevens betreffende de muziek te kaderen binnen het zeer ruime spectrum van sociologische, economische en culturele dimensies die de rockcultuur altijd heeft gekenmerkt. Zo bestaat het werk hoofdzakelijk uit een overzicht dat in 1954 begint en vervolgens jaar na jaar de toenmalige modes, trends en actuele gebeurtenissen overschouwt en vervolgens hun relatie tot of impact op het rock-gebeuren verklaart.

Belangrijke opmerking hierbij is dat het hier slechts de USA betreft. Ook is de telegramstijl, waarin meerdere delen werden opgesteld, niet bevorderlijk voor de leesbaarheid van het geheel.

Discussabel is ook het feit dat de auteur in 1982 een punt zet achter de geschiedenis van de rock, een theorie die, zeker gelet op de huidige retro-stromingen, op zijn minst twijfelachtig en arbitrair overkomt.

L.D.

John, QUALEN,
The Music Industry, The End of Vinyl,
Comedia Publishing Group, London, 1985, 37 blz.

Een goed gedocumenteerd rapport over de structuur van de muziekindustrie, over de crisis, over nieuwe ontwikkelingen, piraterij, prijsstructuren, distributiesystemen... meestal toegepast op Groot-Brittannië maar af en toe ook op de Europese situatie en op wereldvlak.

G.D.M.

John, STREET,
Rebel Rock, The Politics of Popular Music,
Basic Blackwell, Oxford, 1986, 247 blz.

Wanneer gesproken wordt over de link tussen politiek en pop wordt gewoonlijk verwezen naar bepaalde muziekstijlen of periodes in de geschiedenis van de muziek (flower power, punk) of ook nog naar bepaalde uitvoerders (John Lennon, The Clash...). Maar politiek heeft ook te maken met het feit dat regeringen, politieke activisten... populaire muziek willen "politiseren" voor propagandistische doeleinden. Nog op een andere manier heeft popmuziek een politiek aspect, nl. in de manier waarop de muziek in een bepaalde maatschappijvorm wordt gemaakt, verdeeld door een industrie. In al deze betekenissen wordt het meest over "pop en politiek" gesproken, niet ten onrechte overigens. Maar over de manier waarop in populaire muziek politiek met plezier verbonden is wordt minder vaak gesproken. Het laatste aspect wordt in Street's boek naar voren geschoven. Dat is nieuw. De conclusie is dat popmuziek de wereld niet kan veranderen, publieksgroepen niet in politieke bewegingen en musicus niet in politici kunnen omtoveren, maar onszelf en onze verlangens wel beter leert kennen: in het plezier dat een song ons geeft komen we tot ware zelfkennis. Toegegeven, zoals het hier wordt geformuleerd klinkt het nogal "soft". Maar Street's analyse om tot die conclusie te komen is overtuigend, goed gedocumenteerd en zelden gezien in de schrijverij over populaire muziek.

G.D.M.

Alfred BOS,
Simple Minds. The Race Is The Prize,
Virgin Books Ltd, London, 1984, 127 blz., geïll.

De moderne muziek komt meer en meer in de ban van rand-producten, gadgets en prullaria allerhande die met de muziek als dusdanig weinig te maken hebben, maar die gretig af-trek vinden bij het single-kopend deel van de bevolking. 'Image' en 'stijl' zijn trouwens aspecten geworden die op dit ogenblik vaak het belang van muzikale capaciteiten ver overstijgen. Dit uit zich in de rommelige bedoeningen die men video-clips noemt, maar tevens in badges, posters, truitjes, sjaals en de soort uitgaven als 'The Race Is The Prize'. Simple Minds is een groep die uiteindelijk weinig of niets vernieuwends heeft bijgebracht aan de rockmuziek, die drijft op goedkope romantiek en her en der gepikte stijlelementen, maar die anderzijds er quasi perfect in slaagt deze zwakheden te doen vergeten, door een subliem uitgebouwde 'act' of 'pose'.

De groep bestaat nauwelijks langer dan 6 jaar, zodat men in dit fotoboek — want over méér gaat het eigenlijk niet — een allegaartje voorgeschoteld krijgt van oud fotomateriaal, schaars vermengd met zg. 'exclusieve' opnamen en songteksten.

Het feit dat een aantal uitgeverijen zich op een lucratieve manier gespecialiseerd heeft in dit soort promo-folders, heeft tot gevolg dat recent de platenmaatschappijen zélf de markt beginnen af te romen.

meeste bijdragen een technische bagage.

D.D.G.

Th. J.G. DERKSEN, H.W. CRINS,
Automatisering van de informatieverzorging,
Academic Service, Den Haag, 1982, 469 blz.

Dit boek is bedoeld als inleiding op de automatisering van de informatieverzorging ten behoeve van een organisatie, vanaf de behoeftebepaling tot en met de feitelijke verstrekking van de informatie.

De gepresenteerde stof geeft een elementair inzicht in:

- De informatiebehoeften in een organisatie.
- De gegevensverwerking en met name de automatisering ervan.
- De werking van de computer en van verschillende randapparaten m.b.t. de communicatie met de eindgebruiker.
- De wijze waarop opdrachten voor een computer geformuleerd moeten worden.
- Het bepalen van de gegevens die nodig zijn voor het produceren van de informatie en het aangeven van structuren hierin afgestemd op de toepassing.
- De gevolgen van de automatische informatieverzorging.
- Het ontwerpen en ontwikkelen van informatiesystemen.

In het boek wordt één en hetzelfde bedrijf als voorbeeld gebruikt. Bij de hoofdstukken zijn een groot aantal opgaven opgenomen.

D.D.G.

Gerd GOTZ,
Bildschirmtext, Bedeutung und Anwendung im Investitionsgütermarketing,
VDE-Verlag GmbH, Berlin/Offenbach, 1985, 285 blz.

Bildschirmtext (de Duitse benaming voor videotex) is een nieuw communicatie-instrument en als dusdanig ook een potentieel marketingmiddel. Götz onderzoekt welke mogelijkheden videotex biedt voor de marketer en welke voor- en nadelen dit medium heeft t.o.v. andere, meer traditionele, media als de krant, het tijdschrift, de film en de direct-marketing media.

D.D.G.

Thomas EDER,
Bildschirmtext als betriebliches Informations- und Kommunikationssystem,
R.V. Decker's Verlag, G. Schenck, Heidelberg, 1984, 113 blz.

In de praktijk blijkt dat videotex (Bildschirmtext) vooralsnog hoofdzakelijk voor professionele toepassingen wordt gebruikt.

Eder beschrijft de voor- en nadelen van videotex als communicatie- en informatiemedium voor de zakelijke gebruiker.

De auteur werkt tevens een aantal functiemodellen uit op basis van criteria als de aard van de informatie, de mogelijke investerings- en exploitatiekosten en de mogelijke inkomsten van een videotextdienst. Met deze modellen

kan elke potentiële informatieleverancier een min of meer concreet beeld verkrijgen van zijn eigen videotex-dienst.

D.D.G.

Ton WENTINK, Harry ZANDERS,
Kantoren in actie,
Kluwer, Deventer, 1985, 326 blz.

Het kantoor heeft de laatste tien jaren niet alleen een aantal technische (automatisering) maar ook (en als gevolg daarvan) organisatorische veranderingen ondergaan. De vraag is of de mensen die daarin werkzaam zijn deze snelle veranderingen kunnen en willen volgen. Die vraag staat centraal in deze publikatie.

Via interviews met enkele respondenten in zeven kantoororganisaties, zijn de auteurs de ervaringen nagegaan die werden opgedaan met automatisering. Zowel managers en staffunctionarissen, als de operationele gebruikers komen uitvoerig aan het woord.

Twee invalshoeken zijn daarbij gekozen:

- Welke gevolgen heeft de automatisering voor de aard en de kwaliteit van de werkzaamheden en functies in kantoren?
- Welke gevolgen heeft de automatisering voor de structuren van en de processen in kantoororganisaties?

Tevens wordt een uitvoerig overzicht gepresenteerd van de standpunten en opinies die zijn aan te treffen in de literatuur over kantoorautomatisering.

D.D.G.

NIEUWE MEDIA

P. DEWILDE, C.A. MAY, (ed.),
Links for the Future: Science, Systems & Services for Communications,
North-Holland, Amsterdam/New York/Oxford, 1984, 1622 blz. (part I + II).

"Links for the Future" bevat de referaatteksten van het ICC '84 (International Conference on Communications) dat van 14 tot 17 mei 1984 te Amsterdam plaats vond.

De bijdragen handelen over één van de drie thema's van het congres: **wetenschap, systemen en diensten.**

De teksten die onder het thema "wetenschap" kunnen worden ondergebracht, handelen over fundamenteel onderzoek in telecommunicatie- en computerwetenschap (glasvezeltechnologie, produktie van super-chips, e.d.). Fundamenteel onderzoek kan leiden tot operationele systemen.

In dit boek wordt aandacht besteed aan een ruime waaier van nieuwe (tele)communicatiesystemen, zoals o.a. satelliettransmissiesystemen, digitale netwerken, geïntegreerde spraak- beeld- datanetten, microgolffverbindingen, enz.

Tenslotte kunnen systemen worden gebruikt voor diensten en toepassingen, zoals electronic mail, electronic publishing, telemenging, e.d. "Links for the Future" is ongetwijfeld een standaardwerk op het vlak van telecommunicatie en gecomputeriseerde communicatiesystemen. Wel vereist de lektuur van de

A. MARTENS, (red.),
Nieuwe technologieën, de dans met de silicon-duivel,
Acco, Leuven/Amersfoort, 1985, 228 blz.

Na "Als in een spiegel? Een sociologische kaart van België en Nederland" (1983) en "Zorgen om de Verzorgingsstaat" is "Nieuwe technologieën" het derde jaarlijkse themanummer van het "Tijdschrift voor Sociologie" dat als boek verschijnt. Dit verzamelwerk biedt bijdragen over de evolutie van sociaal onderzoek m.b.t. technologische innovatie, over automatisering en arbeid en over innovatiebeleid. Het bevat tevens een aantal gevalstudies.

Anders dan de (suggestieve) titel laat vermoeden, bevat dit werk een aantal, vanuit de theorie en de praktijk georiënteerde, kritische reflecties op de "derde industriële revolutie", zoals deze (ook) in Vlaanderen sinds enkele jaren vanuit het bedrijfsleven en de overheid wordt aangekondigd en gestimuleerd. Alhoewel de auteurs stellen dat het boek zich richt tot alle maatschappelijk belangstellenden, vrezen wij dat sommige bijdragen - door de stijl en het gebruikte jargon - slechts door weinig niet-ingewijden volledig zullen gevat worden.

Eén en ander neemt niet weg dat "Nieuwe technologieën" het bewijs levert dat de sociale wetenschap een fundamentele en beleidssturende bijdrage kan leveren m.b.t. de technologische (r)evolutie.

D.D.G.

F. KAMOUN,
Computer Communications - African '84,
North-Holland, Amsterdam/New York/Oxford,
1985, 377 blz.

Dit verslag van AFRICAN '84 (AFRICAN CONFERENCE ON COMPUTER COMMUNICATIONS) beschrijft recente ontwikkelingen in de ontwikkelingslanden op het vlak van de telematica. De referaten hebben onder meer betrekking op realisaties m.b.t. satellietcommunicatie, geautomatiseerde kantoren, elektronische post, lokale netwerken en het gebruik van de personal computer als communicatie-instrument.

D.D.G.

Michele FIELD,
The Publishing Industry — Growth Prospects Fade?,
Comedia, London, 1986, 50 blz.

Dit rapport tracht een beeld te geven van de evolutie van de Britse uitgeverijindustrie. Naast de distributie- en prijsmechanismen beschrijft de auteur ook zeer recente ontwikkelingen als on-demand publishing en elektronisch (software) uitgeven.

D.D.G.

H. HEYLEN en J. VAN MOLLE,
Bedrijfscommunicatie, deel II: rapporteren,
Moderne Instructieve Methoden n.v., Deurne,
1985, 141 blz.

Momenteel wordt er in vele bedrijven bijzonder vaak informatie gevraagd of verstrekt in de vorm van een rapport. Formulieren en memo's zijn de gewone communicatiemiddelen voor intern gebruik. Gedetailleerde, systematische verslagen van onderzoek tref je frequent aan in allerlei beoordelingsrapporten.

Ook de resultaten van besprekingen en onderzoekingen van allerlei comités en commissies vind je in rapporten.

Dit handboek wil relevante aspecten van het rapporteren toelichten en illustreren.

D.D.G.

Martha E. WILLIAMS, Thomas H. HOGAN, (ed.),
National Online Meeting 1985, Proceedings of the Sixth National Online Meeting, New York April 30 - May 2, 1985,
Learned Information, Inc., New Jersey, 1985,
521 blz.

Dit verslagboek bevat 68 referaatteksten van het zesde jaarlijkse Online congres dat in 1985 in New York werd gehouden.

De teksten handelen over de techniek, de exploitatie en de marketing van online databanken. Een aantal bijdragen gaan in op een specifieke online-toepassing. Vooral financieel-economische en educatieve databanken en electronic mail-toepassingen komen hierbij aan bod.

D.D.G.

John GURNSEY, Helen HENDERSON,
Electronic Publishing Trends in the United States, Europe and Japan,
Learned Information, Oxford New Jersey,
1984, 129 blz.

De Europese Gemeenschap geeft reeds jaren financiële steun aan onderzoek en ontwikkeling m.b.t. elektronische gegevensuitwisseling (cfr. Euronet-Diane).

Ook dit rapport werd opgesteld door INFORMATION MANAGEMENT ASSOCIATES LTD. in opdracht van de Europese Commissie.

Het geeft een overzicht van de stand van zaken m.b.t. elektronisch publiceren in de Verenigde Staten en Japan (anno 1984) en beschrijft de mogelijkheden van online-databanken, teletekst, videotex, de optische plaat, kabeltelevisie en televisiesatellieten, teletex en elektronische postsystemen.

D.D.G.

X.,
Electronic Publishing - Proceedings of the international conference held in London,
Online International Ltd., London/New York/Singapore, 1985, 404 blz.

Dit lijvige verslagboek van het in november 1985 te Londen gehouden congres over elektronisch publiceren bevat bijdragen over diverse aspecten van het elektronisch uitgeven van informatie. Daarbij komen de volgende thema's aan bod: de strategie m.b.t. de introductie, de integratie en het beheer van elektronische publikatiesystemen in het bedrijf, de marketing van EP-systemen, EP in het dagbladbedrijf, microcomputer- en software publishing, het gebruik van de beeldplaat, de CD-ROM en videotex als EP-systeem, het inschakelen van grafische en fotografische voorstellingen en tenslotte de internationale standaardisering van EP-systemen.

D.D.G.

X.,
9th International Online Information Meeting, London 3-5 December 1985,
Learned Information, Oxford/New Jersey,
1986, 486 blz.

Dit verslagboek bevat de referaten van het negende ONLINE INFORMATION congres dat in 1985 in Londen plaats vond. De bijdragen handelen over de meest diverse aspecten van elektronisch publiceren, zoals gespecialiseerde databanken, elektronische bibliotheken, de optische plaat, elektronische post, de personal computer als communicatieterminal, e.d.

D.D.G.

FILM

Douglas GOMERY,
The Hollywood Studio System (British Film Institute Cinema Series),
MacMillan Publishers Ltd., London, 1986, 213 blz.

Dit boek behandelt het Hollywood studiosysteem van de jaren 1930 t/m 1949, het zgn. "Gouden Tijdperk". Het eerste hoofdstuk biedt een overzicht van het ontstaan, de groei en de functies van het studiosysteem.

Vervolgens wordt aan iedere studio een hoofdstuk gewijd. Achtereenvolgens worden behandeld: Paramount, Loew's Metro-Goldwyn-Mayer, 20th Century Fox, Warner Bros., Radio-Keith-Orpheum, Universal en Columbia. United Artists, Monogram, en Republic worden samen met nog een paar andere kleinere studio's (Grand National, Producers Releasing Corporation,...) in één hoofdstuk beschreven. Ieder hoofdstuk biedt eerst een historisch overzicht van het ontstaan en de groei van de studio. Het tweede gedeelte bestudeert dan de structuur van de studio en concentreert zich vnl. op het bestuur, de activa en passiva, de financiering, en de gevolgen voor het type films die gemaakt werden, de acteurs en actrices die geëngageerd werden en het succes dat ze boekten, uitgedrukt zowel in dollars als in populariteitslijsten. De volgorde van de studio's is gekozen in functie van winsten en macht, gaande van de sterkste naar de zwakste.

Achterin tenslotte is een geannoteerde bibliografie toegevoegd voor verdere lectuur over dit onderwerp.

P.C.

INTERTEKSTUALITEIT

Ulrich BROICH en Manfred PFISTER,
Intertextualität. Formen, Funktionen, anglistische Fallstudien, (Konzepte der Sprach- und Literaturwissenschaft, 35),
Max Niemeyer Verlag, Tübingen, 1985,
XII + 373 blz.

Het boek van Broich en Pfister is het vierde in een reeks van recent in boekvorm verschenen studies over het onderwerp **intertekstualiteit**. Voor het Franse taalgebied verscheen in 1982 het boek van Gérard Genette, **Palimpsestes**. In de Duitse Bondsrepubliek verschenen twee verzamelwerken die de neerslag zijn van twee symposia: **Dialogizität**, uitgegeven door Renate Lachmann in 1982, en **Dialog der Texte**, uitgegeven door Wolf Schmid en Wolf Dieter Stempel in 1983.

Uit deze studies blijkt dat intertekstualiteit een modebegrip geworden is met stilaan evenveel betekenissen als gebruikers. De term is geïntroduceerd in de late jaren '60 door Kristeva en beduidde de relaties tussen teksten en andere teksten. Met de bovenvernoemde studies is een evolutie aan de gang gebracht die het poststructuralistische, allesomvattende

intertekstualiteits-begrip wil inkrimpen en werkbaar maken.

Het boek van Broich en Pfister onderscheidt zich van de voorgaande studies o.m. doordat het meer de nadruk legt op een historische benadering van het intertekstualiteits-begrip, en zijn voorbeelden meer kiest uit de engelstalige literatuur. Anderzijds sluit het bij de evolutie van de voorgaande studies aan doordat het het tekst-begrip vnl. herleidt tot de *littéraire* tekst. Uit de enige bijdrage over intertekstuele relaties bij mediale transposities (bv. literatuurverfilmingen), van de hand van Horst Zander, blijkt enerzijds het belang van de intertekstuele categorieën voor de studie van de literatuurverfilming in het bijzonder en van de film in het algemeen.

Anderzijds blijkt dat de intertekstuele studie van de film zich nog in een pril beginstadium bevindt.

P.C.

MEDIAPOLITIEK

Karl GEIBEL,

Medienschungel. Eine kritische Bestandsaufnahme,
Bleicher Verlag, Gerlingen, 1983, 423 blz.

De auteur behandelt in dit werk vooral de implicaties van de nieuwe media. Hij gaat ervan uit dat de consument, de burger als lezer, luisteraar en kijker in de hele discussie i.v.m. de toekomst van de media zo goed als buitenspel wordt gezet. Geibel is van mening dat een groter media-aanbod niet noodzakelijk zal betekenen dat de burger er ook gebruik zal van maken en bereid is er geld aan uit te geven. Via een analyse van de mediapolitiek van de partijen, van de opvattingen binnen de uitgeverwereld en de omroepinstellingen, van de houding van de vakbonden en van de kerkgemeenschappen en via een bespreking van de rechtspraak van het Federale Constitutionele Hof komt schrijver tot de constatering dat de tot nog toe in de Bondsrepubliek geldende "publicistische scheiding der machten" — de pers in handen van privé-ondernemingen, de omroep als publiekrechtelijk systeem — meer en meer op de helling wordt gezet.

In het tweede deel van dit boek wordt nog ingegaan op een aantal aspecten van de "oude" media (printmedia en omroep), b.v. computerisering, privatisering, medezeggenschap, reclame. De laatste twee hoofdstukken zijn gewijd aan kabel- en satellietenomroep, videotex, teletext en kabeltekst.

Dit werk bevat een schat aan informatie, maar het lijdt aan onoverzichtelijkheid en is soms teveel een loutere opsomming van cijfers en standpunten. Ook de occasioneel slordige stijl en de vele drukfouten storen.

G.R.

JEUGD- EN KINDER-LITERATUUR

Bruno BETTELHEIM,
Kinder brauchen Bücher,

Deutschen Taschenbuch Verlag, München, 1985, 288 blz.

Gerhard HAAS (ed.),

Kinder- und Jugendliteratur,
Philipp Reclam Jun. Verlag, Stuttgart, 1984, 390 blz.

Annie MOERKERCKEN VAN DER MEULEN en Hanny SPELBRINK,

De wereld van het kinderboek,
Wolters-Noordhoff, Groningen, 1982, 365 blz.

In deze zich amuserende wereld waarin Rambo's en A-Teams hoogtij vieren, CD, PC en VCR geen onbekenden zijn, wordt wel eens vergeten dat boeken nog een belangrijk communicatiemedium vormen. Nochtans worden boeken vaak als nuttiger en interessanter dan tv-kijken aangeraden. Een betere kennis van het kinderboek is dan wel op zijn plaats.

Bruno Bettelheim, bekend van zijn boek 'The uses of enchantment: The meaning and importance of fairy tales' (1977) (Duitse titel: 'Kinder brauchen Märchen'), behandelt in 'Kinder brauchen Bücher' (originele titel: 'On learning to read. The child's fascination with meaning', 1982) de eerste stap: leren lezen. In 'Kinder brauchen Märchen' verdedigt hij de stelling dat sprookjes kinderen de mogelijkheid bieden hun innerlijke conflicten in de fantasie uit te leven en op te lossen. In 'Kinder brauchen Bücher' komt Bettelheim tot het besluit dat het een gebrek aan fantasie en een teveel aan zinloze teksten is die kinderen het lezen moeilijk maken. Net zoals kinderen gefascineerd kunnen worden door sprookjes en aldus tot een catharsis komen, zo zouden kinderen ook gefascineerd moeten worden door de inhoud van hun eerste leesboekje om vaardige veellezers te worden. Dat kinderen fouten maken bij het lezen van teksten zoals 'I can fan a sad man/I can fan a tan man/I can fan a bad man/Can I fan a mad man? enz.' wordt niet veroorzaakt door het niet juist onderscheiden van verschillende op elkaar lijkende woorden, maar door het feit dat dergelijke nietszeggende teksten het kind niet kunnen interesseren. Veel leesfouten zijn dan ook, volgens Bettelheim, een (vaak onbewuste) poging van het kind om deze teksten voor hemzelf een meer zinnige betekenis te geven. Deze Freudiaanse analyse van leesstoornissen lijkt soms vergezocht, maar neemt niet weg dat het belang van de tekstinhoud bij het leren lezen te vaak verwaarloosd wordt.

Op een ander vlak is het interessant te vermelden dat het aantal woorden dat voorkomt in leesboeken voor het eerste jaar gestadig afneemt: 425 nieuwe woorden in 1920 en 153 in 1962 (uitgaven van eenzelfde reeks), terwijl het aantal tekeningen in dezelfde tijd verduubelde. Kortom: Postmans beeldcultuur is reeds doorgedrongen tot het eerste leesboek. Met deze wetenschap kunnen we op zoek naar het goede kinder- en jeugdboek. Zowel Gerhard Haas als Annie Moerkercken van der Meulen en Hanny Spelbrink hebben een aantal bijdragen over de verschillende onderdelen van de jeugdliteratuur verzameld.

Haas' 'Kinder- und Jugendliteratur. Ein Handbuch' begint met praktische informatie over het kinder- en jeugdboek (in Duitsland): feiten, instellingen, tijdschriften en titelcatalogi, prijzen. Vervolgens komt het volledig gamma van kinderboeken aan bod, verdeeld in vier groe-

pen: het realistische boek (informatieve boeken, historische en politieke boeken, meisjesliteratuur, detective- en misdaadverhalen); tussen realisme en fantasie (prentenboeken, dierenboeken, avonturenboeken, religieuze boeken en theater voor jongeren); het fantastische boek (sprookjes en legenden, science fiction) en poëzie. Het realistische en het fantastische boek worden tevens globaal besproken. Elk hoofdstuk volgt min of meer het volgende schema: eerst een definitie van het genre met eventueel een historiek en een marktanalyse. Vervolgens komt de inhoud aan bod met mogelijke thema's of typologie. Tenslotte wordt gewezen op de functies van het genre en de didactische waarde. Een uitgebreid zaak- en personenregister maakt het werk ook toegankelijk voor wie niet heel het boek wil lezen.

Beperkt Haas zich tot jongerenliteratuur als dusdanig, dan zien Moerkercken en Spelbrink het ruimer. 'De wereld van het kinderboek. Een oriëntatie voor onderwijzenden op het gebied van jeugdliteratuur' bespreekt niet alleen verschillende genres, maar ook wat er rond het jeugdboek gebeurt: groeiende belangstelling voor het kinderboek; echt of onecht (over realistische en fantastische boeken); groot worden met prentenboeken; er was eens... (over sprookjes); kinderen en hun gedichten; strips; informatieve lectuur; boeken voor moeilijk lezende kinderen; lezen, voorlezen en vertellen; bespreken van verhalende lectuur; een visie op de historie van het jeugdboek; wegwijs in de jeugdbibliotheek; omgaan met boeken op school; schoolmediatheekdiensten; jeugdliteratuur: activiteiten en instellingen, is de invloed van boeken op kinderen voorspelbaar? Duidelijk geen strikte indeling zoals bij Haas en daardoor vaak minder diepgaand en ook wel eens in herhalend vallend. Anderzijds komen hier wel strips aan bod en tevens verschillende aanverwante zaken die ook de moeite lonen.

Beide boeken vergelijken is dan ook een moeilijke zaak. 'Kinder- und Jugendliteratur' is een grondige analyse van de jeugdliteratuur met de nadruk op literatuur, terwijl 'De wereld van het kinderboek' een gevarieerd overzicht geeft van het jeugdboek, met de nadruk op boek. Beide bevatten ze uitgebreide informatie en aanwijzingen voor wie op zoek is naar of zich bezighoudt met het betere kinderboek.

B.K.

Christa KAMENETSKY,

Children's literature in Hitler's Germany: the cultural policy of National Socialism,
Ohio University Press, Athens, 1984, 359 blz.

"In children's literature the Nazis perceived one of their most important tools for re-educating children in the spirit of National Socialism. They were not satisfied with controlling their behavior merely by drill and discipline but aimed through children's books at promoting such values that would induce them to internalize the National Socialist ideology and to defend it enthusiastically." (Preface, blz xiii)

Het is dan ook de grote waarde van Kamenetsky's boek 'Children's literature in Hitler's Germany' dat het zich niet beperkt tot een inhoudsanalyse van de jeugdboeken uit deze pe-

riode, maar de hele ideologische structuur mee betreft in de analyse. Doorheen de bespreking van de jeugdliteratuur in Hitlers Duitsland geeft Kamenetsky een beeld van de wijze waarop een totalitair regime zijn ideologie opdringt aan de bevolking. De 'negatieve' censuur met o.a. de verbranding van de boeken op Goebbels zwarte lijsten en de 'positieve' censuur of het promoten van 'volkseigen' boeken vormen hierin het voornaamste element. Ter rechtvaardiging worden oude waarden en tradities misbruikt en vervormd. Aan de hand van het uitleengedrag en de evolutie van de gepubliceerde boeken probeert Kamenetsky de resultaten, het eventuele effect, van deze heropvoeding te achterhalen. De onvolkomenheden van de censuur, de concurrentie tussen verschillende instellingen, de blijvende populariteit van oudere boeken nemen niet weg dat men, na amper twaalf jaar, goed op weg was de basisconcepten van het Duizendjarig Rijk te realiseren, waarbij kinderen aangepast en geprogrammeerd werden om bij te dragen tot de efficiënte werking van een totalitaire staat.

Dit alles wordt zeer uitvoerig behandeld en op een vlotte, bijna boeiende wijze verteld. Een sober, rationeel gebruik van illustraties uit Nazi-jeugdboeken vullen de tekst goed aan. Daarbij nog een uitgebreide bibliografie en een uitvoerige index maken van deze studie een aanrader voor iedereen die geïnteresseerd is in ideologie, propaganda, censuur e.d.

B.K.

JONGEREN EN MEDIA

Kurt LUGER,
Medien im Jugendalltag,
Wien, Böhlau, 1985, 294 blz.

Jongeren vullen hun vrije tijd steeds meer met het gebruik van de media. "Wie gehen die Jugendlichen mit Medien um — Was machen die Medien mit den Jugendlichen?", deze dubbele relatie is het onderwerp van Luger's onderzoek. Hij wil zich duidelijk niet beperken tot een éézijdige benadering, maar probeert het gegeven in zijn totaliteit te behandelen. Als onderzoeksmethode opteert hij dan ook voor een kwalitatieve aanpak, die weliswaar geen representativiteit biedt, maar toelaat dieper in te gaan op het onderwerp.

In de eerste twee hoofdstukken worden enige theoretische aspecten uiteengezet. Zo wordt het begrip 'jeugd' tot de 14-19 jarigen beperkt en wordt de samenhang tussen media en (jeugd)cultuur toegelicht. Het derde hoofdstuk komt tegemoet aan de liefhebbers van kwantitatieve gegevens. Dagblad en boek lezen, muziek beluisteren, televisie en film kijken worden door vele cijfers in beeld gebracht. Naast deze 'klassieke' media wordt ook aandacht besteed aan andere vormen van communicatie zoals het sociaal contact in jeugdcentra en bij discotheekbezoek. Tenslotte komen nog computerspellen en andere speelautomaten aan bod. De hoofdbrok van

het boek wordt gevormd door het vierde hoofdstuk waarin de jongeren zelf uitgebreid aan het woord komen. Oorspronkelijk waren 30 personen in het project betrokken. Hiervan zijn 16 levensbeschrijvingen opgenomen. Deze 'autobiografieën' verlopen telkens volgens een geïkt schema. Het eerste deel beschrijft de levensomstandigheden: sociale klasse, studerend of werkend, familiale situatie, enz.; in het tweede deel vertelt de jongere over zijn mediaconsumptie en zijn levenssamenhang; in een laatste deel wordt alles bondig samengevat. Niet alle verhalen zijn even uitvoerig, maar elk op zich illustreert wel een verschillend aspect van de jeugdcultuur.

In het volgende hoofdstuk worden de verschillende verhalen met mekaar geconfronteerd en uit deze veelheid van gegevens distilleert Kurt Luger vijf stellingen die kenmerkend zijn voor het mediagebruik van jongeren in het algemeen. Met daarbij de bedenking dat achter deze veralgemeningen weer individuele specificiteiten schuilgaan:

1. het mediagebruik van jongeren is een directe 'reflex' op hun dagelijks leven;
2. media vormen vooral een vlucht uit de realiteit;
3. alledaagse gewoonten en individuele verwachtingen vormen de behoeftenachtergrond van het mediagebruik;
4. sociaal geïsoleerde jongeren grijpen vaker naar media-consumptie;
5. jonge mediagebruikers kunnen in een 'leestype' en een 'beeldtype' opgesplitst worden.

Een samenvatting, nog enige theoretische bemerkings over de praktische uitvoering van het onderzoek en een goed gestoffeerde bibliografie sluiten het boek af. Het is de grote verdienste van Kurt Luger dat hij afwijkt van een klassieke kwantitatieve onderzoeksmethode, zonder te vervallen in inhoudloos getheoretiseer. Hij slaagt erin aan de hand van diepte-interviews een menselijk gelaat te geven aan de statistische gegevens. Daarbij haalt hij uit de vele persoonlijke levensverhalen met soms zeer uiteenlopende mediagewoonten "Strukturen und Zusammenhänge, Querverbindungen, Typisches und wiederkehrendes" die hem in staat stellen "Erklärungen für bestimmte Verhaltensweisen zu finden" (blz. 223). De besluiten van dit onderzoek zijn weliswaar niet revolutionair en bevestigen grotendeels reeds bestaande opvattingen (wat bewijst dat deze vorm van onderzoek ook 'representatieve' resultaten kan opleveren). Maar de wijze waarop Luger de samenhang tussen het mediagebruik en de dagelijkse levenswereld van de jongeren aantoonst is op zijn minst verhelderend en opent nieuwe perspectieven voor het media-onderzoek. Het is dan ook deze relatie die hij als opvallendste gemeenschappelijk kenmerk voorop stelt: "Jugendliche sind auf Grund ihres Alters und ihrer Abhängigkeiten weniger als Erwachsene in der Lage, problematische Lebenssituationen zu verändern. An einer Situation nichts ändern können, verursacht einen Zustand und ein Gefühl der Ohnmacht und Hilflosigkeit. Dem entziehen sich Jugendliche durch die lustbetonte Flucht in eine Traumwelt, wie sie z.B. Rauschmittel und die medialen Traumfabriken anbieten" (blz. 259).

De oorzaak van een overdreven mediagebruik situeert Luger duidelijk in de sociale leefw-

reld van de jongere, en de media zijn niet verantwoordelijk voor de gestoorde sociale relaties. Hieruit besluit Luger dan ook terecht dat niet een enge media-pedagogiek een oplossing biedt voor een als 'gevaarlijk' beschouwde media-overconsumptie, maar dat eerder 'familie therapie' aangewezen is om de sociale communicatie terug op het rechte pad te brengen. "Denn nur dort, wo soziale Beziehungen gestört sind, werden die technischen Medien als Ersatz und als 'elektronischer Schmutz' willkommen akzeptiert" (blz. 265).

B.K.

PROPAGANDA

Renata LESNIK,
Radio Moskou roept u. Getuigenis,
Antwerpen, Manteau, 1985. 135 pp.

"Radio Moskou roept u" is géén boek over fysiek geweld in de Goelag, maar over de systematische geestelijke vermindering van de burgers van het grootste land van de wereld, én over de voortdurende poging om hetzelfde te doen met allen die het oor lenen aan Radio Moskou" (achterflap). Het is de getuigenis van Renata Lesnik-Vasiljevna over de tijd die zij als redactrice doorbracht op de afdeling 'Uitzendingen voor het buitenland' (i.c. Hongarije) van Radio Moskou. Het is een persoonlijk verslag, met de voor- en nadelen verbonden aan het genre.

Een voordeel is zeker dat hier iemand aan het woord is die de Sovjet propagandamachine van binnenuit kent (of tenminste toch een deel ervan) en die "de keuken van haar alledaagse, praktische routine en de wetten en regels, volgens dewelke die propaganda functioneert" (P. 5) kan beschrijven. Typerend is het relaas van de stakingen in Polen waarbij nergens de naam Lech Walesa valt. Het feit dat in de Prawda "nog steeds over Polen geschreven werd (...) betekende immers dat er aan de 'gebeurtenissen' nog geen einde was gekomen, dat alles nog voortging!" (p. 127). "Solidarosc werd nooit een organisatie genoemd" (p. 128) is trouwens de enige vermelding van deze vakbondsorganisatie. De onwetendheid van de nieuwslezers komt verder nog tot uiting in de berichtgeving over Afghanistan: "...daar lag één enkel papertje, een correctie: 'Aan alle afdelingen! TASS deelt ons mee dat 'Kamral' voortaan 'Karmal' dient genoemd te worden.' (...) Wij hebben hem klaargestoomd, vertelde iemand, maar we wisten niet eens hoe hij precies heette! A propos, het was misschien een indiscrete vraag, maar wie beweerde dat wij hem klaargestoomd hebben? Dat was nieuw voor mij!" (p. 91).

Andere hoofdstukjes behandelen de lezersbrieven (meestal verplichte schoolopstellen), het lezen in de Prawda, de Olympische Spelen, de werking van de censuur, de collega's, enz. Daartegenover staat dat 'het proces van banalisering van het kwaad' door de auteur wel beschreven, maar niet 'genadeloos geanalyseerd' wordt, zoals Wladimir Maksimov in zijn inleiding stelt. Het hele verhaal blijft steken in

het anecdotische en het fragmentarische. Zo worden over de censuur wel enige voorvallen verteld: eigen teksten moeten voorzien zijn van een handtekening van een collega en een visum van het afdelingshoofd, vervolgens moet men "alles naar de vierde verdieping brengen... Bij wie het daar precies terecht kwam wist niemand" (P. 30). Verderop wordt gesproken over de 'preventieve controle' (p. 52) en de 'ethercontrole' (p. 54). Hoe de feitelijke structuur van de censuur bij Radio Moskou in mekaar zit blijft ongeweten.

Zelfs de periode waarin Renata Lesnik bij Radio Moskou werkte blijft in het vage: ze begon vóór 1978, de inval in Afghanistan, de Olympische Spelen te Moskou van 1980 en de stakingen in Polen vormen de voornaamste feiten tijdens haar radiocarrière. Einde 1980 denkt ze erover het land te verlaten. De afdeling waarin ze werkt wordt niet gesitueerd binnen de omroeporganisatie. Het statuut, de formele taak van de 'Uitzendingen voor het buitenland' worden niet systematisch behandeld. Andere afdelingen komen slechts occasioneel aan bod.

Over de schrijfster zelf komen we evenmin iets te weten, noch in de tekst, noch op voor- of achterflap. Haar jeugd, haar opleiding, hoe ze uiteindelijk naar het Westen kwam, wat ze hier doet, wordt nergens vermeld.

Het is deze fragmentarische, onvolledige aanpak, kenmerkend voor het hele boek, die een positieve beoordeling in de weg staat. Deze getuigenis geeft wel een beschrijving van de werking van een totalitair propaganda-instituut, maar het leert ons zeer weinig. Het gebrek aan feitelijke achtergrondgegevens maakt daarenboven dat bepaalde passages overdreven en zelfs ongeloofwaardig overkomen.

B.K.

JEUGDRADIO

Cynthia ALPEROWICZ,
Radio and children: an ACT-handbook,
Newtonville, Mass., Action for Children's Television, 1984, 24 pp.

"Action for children's Television (ACT) is a national nonprofit child advocacy group working to encourage diversity in children's television and to eliminate commercial abuses targeted to children" (p. 2). Maar daarnaast werkt ACT ook aan de herwaardering van radio als een alternatief voor familie-entertainment. Daarom dit 'handbook'. Feitelijk is het meer een pamflet, een oproep om weer (meer) radioprogramma's voor kinderen te maken.

Bij de opkomst van televisie verloren adverteerders hun interesse in de radio en verdwenen vele jeugdprogramma's. Ontevredenheid met de huidige televisieprogramma's voor kinderen brengt vele mensen ertoe naar andere bronnen van ontspanning te zoeken. Aan de hand van vele voorbeelden wordt hier getracht aan te tonen dat radio voor kinderen zowel voor de openbare als de commerciële zenders een positieve zaak kan zijn.

Als besluit wordt gesteld dat: "If radio would pay more attention to children, children would pay more attention to radio" (p. 24). En het zou geen 'Act'-handboek zijn zonder af te sluiten met enige tips om de radio tot meer aandacht voor kinderen aan te sporen.

B.K.

STRIP

Thierry GROENSTEEN,
Tardi. Een monografie,
Loempia, Antwerpen, 1986, 176 blz., geïll.

Thierry Groensteen is striprecensent van "Le Monde" en hoofdredacteur van het prestigieuze informatieblad "Les Cahiers de la Bande Dessinée". Zijn Tardi-monografie is nu ook in het Nederlands vertaald (zij het met fouten hier en daar).

Jacques Tardi heeft een belangrijke rol gespeeld in de doorbraak van de Franse volwassenenstrip. Hij verwierf bekendheid met zijn reeks rond het personage van Isabelle Avondrood, maar hij heeft ook al heel wat losse albums ("Het besloten land", "Sluiers over de Pont de Tolbiac", ...) op zijn actief.

Al deze albums worden door Groensteen samengevat en geanalyseerd. Vreemd genoeg heeft hij het niet over "De Kakkerlakkenkiller" en "Trou d'Obus", wat een spijtige lacune is. Groensteens indeling van Tardi's werk kan trouwens betwist worden. Doch afgezien daarvan is het een mooi en bij vlagen interessant boek.

Mooi omdat het aardig verzorgd is en er voldoende plaats ingeruimd wordt voor relevante illustraties. Zelfs enkele onuitgegeven kortverhalen werden opgenomen.

Bij vlagen interessant, omdat Groensteen ook graaft naar het wezen en het typische van Tardi's werk. Hij legt de rijkdom aan referenties bloot, verduidelijkt de verteltechniek en spreekt de steeds terugkerende thema's. Helemaal slaat deze analyse alleen op de albums, die Groensteen onder de noemer Macabere Grappen (of de cyclus 1900) vat.

Deze monografie brengt langs de ene kant dus heel wat bruikbare gegevens aan, maar laat je langs de andere kant toch wat op je honger: welke verbanden zijn er bijvoorbeeld tussen die albums, waarvoor Tardi met scenaristen (Forest, Manchette, Malet...) heeft samengewerkt?

Het moet wel gezegd worden dat Thierry Groensteen zich niet overgeeft aan een blind enthousiasme voor Tardi en dat hij ten gepaste tijde ook afwijkende en negatieve opinies aan bod laat komen. Bovendien is het boek heel toegankelijk geschreven en is zijn prijs heel redelijk.

P.L.

JOURNALISTIEK

Daniel BUYLE,
De Lakeien van de Wetstraat,
Kritak, Leuven, 1986, 107 blz.

Deze "Extracten uit het dagboek van een gefrustreerd journalist" is het bittere en — enigszins voorspelbare betoog van BRT-radiojournalist Buyle tegen het gekonkel binnen journalistenmilieus en de dubieuze relaties tussen politieke verslaggevers en politici. Rode (!) draad doorheen dit alles zijn 's mans herhaaldelijke conflicten met diens grote baas Vandebussche, dit na het gerucht makende interview met Wilfried Martens, kortom de "zaak Buyle".

Een aan te bevelen alternatief voor de zwartgallige mediafreak op zoek naar enige bedlectuur.

L.D.

RECLAME

Simon CHAPMAN,
Great Expectations: Advertising and the Tobacco Industry,
Comedia, London, 1986, 158 blz.

"Waar rook is, is vuur", of er moet een goede reden zijn waarom de tabaksindustrie grote terughoudendheid betoont op het vlak van informatie betreffende haar reclamecampagnes.

Dit moet zo ongeveer het uitgangspunt zijn geweest van waaruit de auteur, een notoir anti-tabagist, de vraag heeft gesteld naar de effecten van tabaksreclame.

Daar er op het vlak van de zender dus grote onduidelijkheid bestaat, legt men in dit werk de nadruk op boodschap en ontvanger, alsook nog hun onderlinge relatie. Opvallend is hierbij dat de auteur de advertentie zelf via inhoudsanalyse heeft geanalyseerd en gedecodeerd op het vlak van argumenten, mythevorming rond een merkimago en psychologische beïnvloeding. Erg boeiend is ook een hoofdstuk dat de situatie in de ontwikkelingslanden behandelt en waarin de auteur duidelijk maakt dat er een zekere relatie bestaat tussen het feit dat hier amper wettelijke restricties bestaan en dat hier (dus?) de grootste potentiële en snelst groeiende markt voor tabaksproducten bestaat.

L.D.

TELEVISIE

Angela FRITZ,
Die Familie in der Rezeptionssituation. Grundlage zu einem Situationskonzept für die Fernseh- und Familienforschung,
München, Minerva Publikation, 1984. 276 blz., DM 44,-.

Klassieke verklaringsmoedellen voor ontvangst en effect van massamedia lijken de laatste tijd niet meer te voldoen. Men is op zoek om deze theorieën in een ruimer sociaal perspectief te kaderen. Angela Fritz' doctoraat is zo'n poging een 'alternatieve' aanpak voor het 'kwalitatief' onderzoek over het verloop van media-ontvangst te ontwikkelen.

Televisie heeft een centrale plaats ingenomen

in het familieleven en het is dan ook in een familiale context dat televisie-ontvangst moet onderzocht worden. Vanuit een literatuuronderzoek wordt het theoretisch kader voorgesteld waarbinnen het 'situatieconcept voor televisie- en familieonderzoek' kan uitgebouwd worden. Fritz onderscheidt een interpretatief en een normatief paradigma. Beide hebben als centraal sociologisch thema het handelen. In een normatief paradigma geschiedt het handelen volgens welbepaalde vaste regels; bij een interpretatief paradigma worden deze regels telkens weer door het handelen zelf vastgelegd. Het is dit laatste, en meer bepaald het symbolisch interactionisme, dat de basis vormt voor Fritz' situatieconcept. Het handelen, de interactie tussen personen, gebeurt in een situatie. Op basis van theorieën van Buba en Goffman definieert Fritz de situatie als "ein Realitätsausschnitt, den der Handelnde selbst bestimmt" (blz. 140). Een volgende stap is het onderscheid tussen drie mediasituaties: de media-ontvangstsituatie, de media-interactiesituatie en de situatie in het medium zelf. Deze laatste wordt gekenmerkt door elementen eigen aan de media-wereld. De media-ontvangstsituatie ontstaat wanneer een televisietoestel (of een ander medium) ingeschakeld wordt. Wanneer de 'ontvanger' actief reageert op het 'ontvangene' bestaat er een interactiesituatie. "Es ist ein Realitätsbereich, den er (de toeschouwer) selbst schafft, indem er aus seiner Alltagsrealität heraustritt und sich in die Realität des Mediums hineinversetzt" (blz. 154). Net zoals in de reële wereld is hier dan sprake van rolovername. Het handelen van de toeschouwer oriënteert zich naar de significante 'Mediander'. De verschillende dimensies van deze relatie vormen het onderwerp voor empirisch onderzoek. Het concept van de situatie vormt het contextbiedend kader voor de inschakeling en het met elkaar 'in-verband-brengen' van verschillende bevindingen uit het media-onderzoek.

In deze theorie wordt het individualisme van veel media-effectenonderzoek overschreden en wordt de totaliteit van het gebeuren in de analyse betrokken. Door de media-ontvangst te situeren binnen de familie wordt een ruimere sociale handellingscontext voor het empirisch onderzoek geboden.

De theorie wordt grondig opgebouwd vanuit bestaande literatuur. Maar de overgang van theorie naar praktijk lijkt niet zo makkelijk, zeker wanneer men meer dan drie families wil onderzoeken, zoals zij zelf gedaan heeft. Juist door het onderzoeksobject zo ruim te stellen, komt een voor de praktijk bruikbare onderzoeksmethode in het gedrang. De voornaamste verdienste van Angela Fritz' studie moet dan ook gezocht worden op theoretisch vlak, nl. dat zij media-specifieke theorieën in een bredere sociologische context plaatst.

B.K.

Anthony PRAGNELL,
Television in Europe. Quality and values in a time of change,
Manchester, The European Institute for the Media, 1985, 125 blz. (Media Monograph nr. 5).

"Wie goede televisieprogramma's wil, moet ervoor betalen", zo ongeveer kan men dit rapport van Anthony Pragnell samenvatten. De

bekommernis om ons Europees cultureel erfgoed dat door de groeiende invoer van voornamelijk Amerikaanse tv-programma's belaagd wordt, is immers in de eerste plaats een economische aangelegenheid.

Pragnell komt tot dit besluit na een enquête bij alle leden van de Europese Radiounie (ERU). Zijn onderzoek beperkt zich niet tot een analyse van de huidige situatie qua programma-aankoop en -productie, maar zoekt ook naar mogelijke verbeteringen in het programma-aanbod voor de toekomst. Zoals reeds gezegd, bestaat dit uit een zoeken naar een adequate financieringsmethode van eigen (Europese) TV-producties. Het grootste gedeelte van dit rapport bestaat dan ook uit het voorstellen en suggereren van allerhande financieringswijzen, zowel in nationaal als internationaal verband. Nationaal komen o.a. reclame, kijk- en luistergeld, fiscale maatregelen en sponsoring aan bod; internationaal komen daar nog co-productie, co-financiering, baring e.d. bij. Speciale aandacht wordt besteed aan de mogelijkheden van een samenwerking op Europees niveau, nl. initiatieven uitgaande van de ERU of van de Europese Gemeenschap.

Samen met het rapport Wangermée voor de ERU en het groenboek 'Televisie zonder grenzen' van de Europese Commissie vormt 'Television in Europe' een drieluik dat de noden en mogelijkheden van een Europees televisiebeleid en vooral van een Europese programma-productie belicht. De voorgestelde maatregelen zijn realistisch maar of ze politiek ook haalbaar zijn in deze crisistijd blijft voorlopig onbeantwoord. De invoering van commerciële televisie (via satelliet, kabel of anders) en de regelende wetgeving die hiermee gepaard gaat, zal ons leren in hoeverre het werk van Anthony Pragnell niet nutteloos is geweest. En in hoeverre men bereid is te betalen voor het verdedigen van de eigen culturele waarden.

B.K.

Hermann RINGELING, Maja SVILAR,
Die Welt der Medien - Probleme der elektronischen Kommunikation,
Verlag Paul Haupt, Bern, 1984, 128 blz.

Het onderwerp van dit boek, de invloed van massamedia op individu en maatschappij, wordt behandeld in 4 thema's: mediapolitiek (media en overheidsbeleid), mediapsychologie (de invloed van televisie op het kind), media-ecologie (de media als onderdeel van het menselijk 'biotoop') en mediapedagogie (leren omgaan met nieuwe media).

D.D.G.

Pas verschenen:

Jan DRIJVERS en JAN SERVAES

GRENADA: EEN KRUIDNAGEL IN DE EUROPESE PERS

Onderzoek naar de berichtgeving
over de invasie van Granada in
enkele Westeuropese
'Kwaliteitskranten'

60 blz. prijs 200 BF
een uitgave van
Centrum voor
Communicatiewetenschap
K.U.Leuven
1986

De bijdragen in dit nummer zijn van:

Nora VAN ESPEN, licentiate in de Communicatiewetenschap, K.U.Leuven en assistente bij het Departement Communicatiewetenschap met als hoofdopdracht de begeleiding van de studenten in het Aggregaat Hoger Secundair Middelbaar Onderwijs van de Faculteit Sociale Wetenschappen van de K.U.Leuven.

Miranda BASTIJNS en Nadine SCHOUTERDEN, beide licentiate in de Communicatiewetenschap, K.U.Leuven.

Hans BOS, Paul MACKEN, Roel PEETERS en Jan VAN DEN BULCK, allen student Tweede Kandidatuur Faculteit Sociale Wetenschappen, voorbereidend op de licentie Communicatiewetenschap, K.U.Leuven.

Guy VAN ROMPAY, licentiaat in de Communicatiewetenschap, K.U.Leuven en onderzoeksprojectleider bij JEKINO-FILMS, v.z.w., Brussel.